

Nya svenska frimärken

På de följande sidorna visar vi de svenska frimärken som utgavs under tiden 1 juli 1981 – 30 juni 1982, tillsammans 24 jubileumsfrimärken, 15 bruksfrimärken och 4 rabattfrimärken. Om inget annat anges har frimärkena tryckts i stålgravyr hos PFA Postens Frimärksavdelning i Stockholm, där också all tillverkning av rullar skett. Samtliga häften utom Rabattfrimärkena och miniblocket Svensk filmhistoria har producerats av PFA.

Natt och Dag

Den 9 september 1981 utgavs ett bruksfrimärke i valören 1 kr 65 öre. Frimärket tillkom efter en omröstning på Frimärkets Dag 1980, då allmänheten fick tillfälle att välja bland tio presenterade förslag till frimärksmotiv. Förslagen hade utarbetats av fem inbjudna konstnärer och det segrande förslaget är ritat av Olle Kåks. Han har i sin bild försökt fånga de nordiska och speciellt den svenska känslan inför naturen och landskapet, en bild där årstiderna avlöser varandra, där dag följer på natt, solen på månen och där landskapet skiftar mellan land och hav. Frimärket har graverats av Zlatko Jakus. Det gavs ut i häften med tio märken i varje och omslag formgivet av Jan Magnusson.

Gäst hos verkligheten

Samma dag, den 9 september, gavs ytterligare ett bruksfrimärke ut. Frimärksbilden är en illustration till Pär Lagerkvists självbiografiska roman *Gäst hos verkligheten* och visar Lagerkvist som barn, åkande på en tralla tillsammans med sin far, som arbetade vid järnvägen. Frimärket *Gäst hos verkligheten* har valören 1 kr 50 öre och det är graverat av Martin Mörck efter en förlaga av Sven Ljungberg. Märket gavs ut i rullar.

Sverige i världen

Dessutom utgavs den 9 september ett häfte med sex bruksfrimärken med motiv från svensk exportindustri, kultur och sport. Samtliga frimärken har valören 2 kr 40 öre, motsvarande lägsta utrikes brevporto. Den tunga verkstadsindustrin representeras av ett

ASEA-lok. Bredvid loket syns den typ av kraftöverföringsstolpe som används i USA, där detta lok licens-tillverkas.

Scania och Volvo är två av världens stora tillverkare av medeltunga och tunga lastbilar. Två av deras lastbilar har fått pryda det andra frimärket i häftet tillsammans med borrhaggregat och kompressorer från Atlas Copco och bergborrar från Sandvik.

Operasångerskan Birgit Nilsson och dirigenten Sixten Ehrling är två svenska världsartister som med stor framgång fört ut svensk kultur över världen. På häftets tredje frimärke dirigerar Sixten Ehrling Stockholms filharmoniker och Birgit Nilsson ses sjunga ur Puccinis opera *Turandot*. Det fjärde frimärket vill visa svenskt engagemang i offshore-marknaden. Ett exempel på detta är bygandet av bostads- och oljeplattformar och motivet visar den första svenskbyggda oljeplattformen under utbyggnad till Friggfältet i Nordsjön. Slutligen innehåller häftet två svenska idrottsmän i den absoluta världseliten. Björn Borg och Ingemar Stenmark har de senaste åren varit världs bäst inom tennis respektive utförsäkring på skidor. Frimärkena har graverats av Zlatko Jakus efter förlagor av Tom Hultgren. Häftes omslaget är formgivet av Jan Magnusson.

Företagspost 1981

I en tvåmotivrulle utgavs den 9 september två bruksfrimärken, avsedda att användas av småföretagare för frankering av normalbrev. Märkena har valören 2 kr 30 öre och de såldes under tiden 9 september–30 oktober 1981. Varje företag, med högst nio anställda, erbjöds

att köpa högst fem rullar. Även PFA:s kunder erbjöds att för samlarändamål köpa ett begränsat mindre antal märken. Motiven visar gamla hantverksskyltar, en bagarskylt och en tennjuttarskylt. Frimärkena har graverats av Martin Mörck efter fotografier från Stads-museet och Nordiska museet i Stockholm.

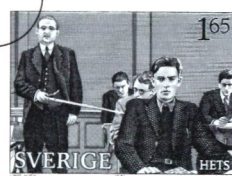
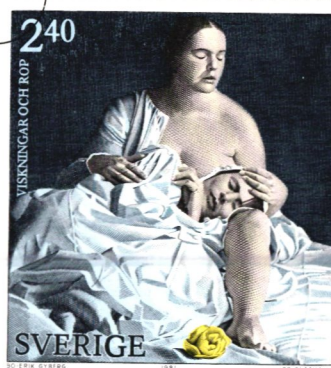
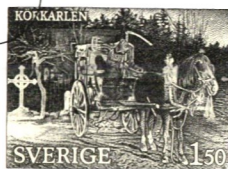
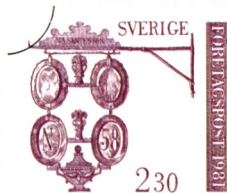
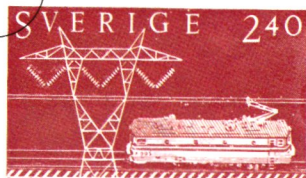
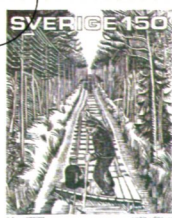
Svensk filmhistoria

I samband med Frimärkets Dag den 10 oktober utgavs ett miniblock med fem olika jubileumsfrimärken. Motiven är hämtade från svenska filmer: Victor Sjöströms »Körkarlen» (1920), Mauritz Stillers »Gösta Berlings saga» (1923), Gustaf Molanders »Intermezzo» (1936), Alf Sjöbergs »Hets» (1944) och Ingmar Bergmans »Viskningar och rop» (1973).

Frimärket »Körkarlen» har valören 1 kr 50 öre och skådespelaren som syns på motivet är Olof Ås. »Gösta Berlings saga» har valören 1 kr 65 öre och Greta Garbo utgör märkets motiv. På frimärket med valören 1 kr 50 öre ser vi Ingrid Bergman och Gösta Ekman i en scen ur filmen »Intermezzo» och det andra frimärket i valören 1 kr 65 öre visar Stig Järrel och Alf Kjellin i filmen »Hets». Mittenfrimärket i valören 2 kr 40 öre har hämtat sitt motiv ur filmen »Viskningar och rop» och det visar en filmscen med Kari Sylwan och Harriet Andersson.

Miniblocket såldes under tiden 10 oktober–31 december 1981 för 10 kr, varav 1 kr 30 öre utgjorde stöd åt frimärkssamlandet. Frimärkena har graverats av Majvor Franzén. Czesław Słania och Arne Wallhorn efter foton av Julius Jaenzon. Louis Huch och Bo-Erik Gyberg. Miniblocket är tryckt i kombinerad fotogravyr/stålgravyr i Holland.

Julpost 1981

Den 24 november 1981 gavs årets julfrimärken ut. De visar två julfåglar, s k takfåglar, skurna i trä. Valören är 1 kr 40 öre och märkena gavs ut i häften om tio jubileumsfrimärken med två motiv i varje.

Liksom närmast föregående år var dessa frimärken avsedda att gälla för inrikes jul- och nyårshälsningar. Ett julfrimärke gällde som frankering för både brev upp till 20 gram och för julkort med en hälsning på mer än fem ord (ordinarie porto 1 kr 65 öre för båda typerna av försändelser). Försäljningstiden var begränsad till 24 november—31 december 1981. Om frimärkena användes i andra sammanhang eller används efter den 31 december 1981 gäller de endast för 1 kr 40 öre. Julpost 1981-frimärkena har graverats av Czeslaw Slania efter foton av Ulla Wäger, Nordiska museet i Stockholm. Häftesomslaget är formgivet av Jan Magnusson.

Nobelpristagare 1921

Samma dag, den 24 november, utgavs tre jubileumsfrimärken till minne av 1921 års Nobelpristagare.

Fysikpristagaren Albert Einstein, porträtterad av Philippe Halsman, ses på frimärket i valören 1 kr 35 öre bredvid formeln för relativitetsteorin, den som uttrycker energins och massans likvärdighet.

Frimärket i valören 1 kr 65 öre har som motiv litteraturpristagaren Anatole France och egendomen La Béchellerie i Touraine där han levde de sista tio åren av sitt liv.

Frederick Soddy, kemipristagare, utgör motiv till det tredje frimärket i utgåvan. Det har valören 2 kr 70

öre och visar Soddy och biblioteket Radcliffe Camera i Oxford.

Frimärkena har formgivits av Lennart Forsberg och graverats av Arne Wallhorn. Märkena tillverkades i rullar.

John Bauer

Fyra av sagokonstnären John Bauers mest kända motiv utgavs på frimärken den 16 februari 1982. Häftet med de fyra jubileumsfrimärkena skulle minna om att det var 100 år sedan Bauer föddes. Samtliga märken har valören 1 kr 65 öre och motiven heter »Riddaren rider», »En sådan eländig liten bleknos, sade trollgumman», »Tuvstarr vid tjärnen» och »Nu är det redan halvskum natt». Frimärkena har graverats av Majvor Franzén och Czeslaw Slania. De har tryckts i sex färgers stålgravyr i PFA:s 3-färgsståltryckspress. Liksom vid tryckningen av frimärkena Gåslisa (1973) och Svampar (1978) gjordes två gravyrer, en grund för de ljusa färgerna och en djupare för de mörka. Vid tillverkningen av tryckcylindern har den vänstra halvan präglats med den grunda gravyren och den högra halvan med den djupare. Med hjälp av en sinnrik vändningsanordning i tryckpressen har man sedan kunnat trycka de två gravyrerna på varandra. Häftesomslaget till utgåvan John Bauer har utformats av Jan Magnusson.

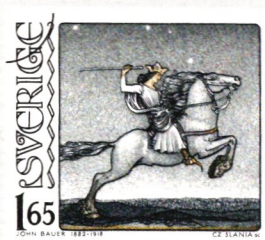
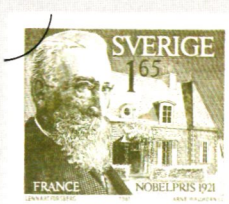
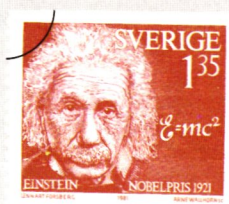
Omöjliga figurer

Den 16 februari 1982 gav Postverket ut tre bruksfrimärken med Omöjliga figurer. På frimärken i valöerna 25 öre, 50 öre och 75 öre visas tre olika »falska» geometriska figurer ritade av Oscar Reutersvärd och graverade av Czeslaw Slania. Frimärkenas typografi svarar Jan Magnusson för. Frimärkena gavs ut i rullar.

Tidningsdistributör

Samma dag, den 16 februari, utgavs ett bruksfrimärke i valören 1 kr 35 öre. Motivet visar en tidningsdistributör i arbete och ger oss en påminnelse om den anonyma yrkesgrupp som varje dag året om förser oss med vår morgontidning. Frimärket har graverats av Zlatko Jakus efter en teckning av Svenolov Ehrén. Även detta frimärke producerades i rullar.

Graziella

»Graziella frågar om hon kan passa till modell» heter den etsning av Carl Larsson som blivit förlaga till det femte bruksfrimärket i utgivningen den 16 februari. Valören är 5 kr och frimärket har graverats av Arne Wallhorn. Det tillverkades i rullar.

EUROPA 82

Temat för årets EUROPA-frimärken, som gavs ut den 26 april, var Historiska händelser. De två svenska motiven visar Laga skifte på ett rullfrimärke i valören 1 kr 65 öre samt Anders Celsius på ett frimärke i valören 2 kr 40 öre, vilket tillverkades i häften med sex märken i varje.

Laga skifte-stadgan 1827 var en av de stora moderniseringsfaktorerna i det svenska 1800-talssamhället. Alla enskilda ägor i en by, vilka tidigare varit uppdelade på mängder av småplättar, lades nu samman till större, oftast helt sammanhängande domäner. Frammärket som visar en by före och efter laga skifte har ritats av Göran Osterlund och graverats av Inga-Karin Eriksson. Anders Celsius (1701–1744) är i vår tid mest känd för sin temperaturskala. Celsius angav två fundamentalpunkter för gradbestämningen, nämligen vattnets fryspunkt vid 100 grader och dess kokpunkt vid 0 grader. Carl von Linné vände sedan skalan till den vi nu är bekanta med. Det är också den omvända temperaturskalan som syns tillsammans med Anders Celsius på frimärket. Både förlaga och gravyr har gjorts av Lars Sjööblom.

Rabattfrimärken-Svenska landskapsvapen

Serien med landskapsvapen som motiv fortsatte på årets rabattfrimärken, som utgavs den 26 april. Vapnen för landskapen Dalsland, Öland, Västmanland och Hälsingland bildar motiv för de fyra märkena i valören 1 kr 40 öre. Varje motiv återkommer fem gånger i häftet, som totalt innehåller 20 märken.

Varje hushåll i Sverige fick erbjudanden om att köpa fyra häften med rabattfrimärken. Kupongerna kunde lösas in på postkontoren 26 april–22 juni 1982. PFA:s kunder fick köpa ytterligare fem häften om de så önskade. Priset för ett häfte var 28 kr. Rabattfrimärkena har formgivits av Jan Magnusson och tryckts i fotogravyr i England.

»Kulturen» i Lund 100 år

Den 3 juni 1982 utgav Postverket två jubileumsfrimärken med anledning av att »Kulturen» – Kulturhistoriska föreningen för södra Skåne och dess museum – i Lund fyllde 100 år. Frammärket med valören 1 kr 65 öre visar det s k Borgarhuset på »Kulturen». Huset är en fri rekonstruktion av ett korsvirkeshus från mitten av 1500-talet och det uppfördes på museets område 1891.

Det andra frimärket, med valören 2 kr 70 öre, har som motiv en broderad spets, en del av ett s k klutband från sydöstra Skåne.

Båda frimärkena har graverats av Martin Mörck efter foton från »Kulturen» och båda gavs ut i rullar.

Elin Wägner

För att celebrera författarinnan Elin Wagners födelse för 100 år sedan utgav Postverket den 3 juni ett jubileumsfrimärke med Siri Derkerts porträtt av författarinnan som förlaga. Det ingår i den konstnärliga utsmyckningen av Östermalmstorgs tunnelbanestation i Stockholm. Porträttet är där inristat i sandblästrad betong. Frammärket har valören 1 kr 35 öre och det har graverats av Majvor Franzén. Märket gavs ut i rullar.

Nya sjömärken

Den 3 juni utgavs dessutom ett häfte med tio jubileumsfrimärken. De fem motiven visar prov på det nya internationella sjöutmärknings-system som började införas i Sverige under 1980 och som skall vara genomfört under 1982. Samtliga frimärken har valören 1 kr 65 öre. De sjömärken som visas är: lateralmärken (utmärken farledens sidobegränsningar), kardinalmärken (ligger utlagda i kardinalväderstrecken), specialmärke (ej primärt för navigering men för t ex kappseglingsbana), mittledsmärke (markerar var en farled har sin början) och punktmärke (markerar grund med liten utbredning). Frammärkena har graverats av Martin Mörck efter förlagor av Bertil Kumlien.

